

Prof. dr. Refik Hodžić
Univerzitet u Sarajevu / University of Sarajevo
Muzička akademija / Academy of Music

UDK 78(497.6)(049.3)

**NOVA ISTRAŽIVANJA U BOSANSKOHERCEGOVAČKOJ
UMJETNIČKOJ MUZICI¹**

NEW RESEARCH IN BH ORIGINAL MUSIC²

Sažetak

*Tekst je prikaz knjige **Muzika za klavir u Bosni i Hercegovini 1945–1992**, autorice Merime Čaušević, Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2016.*

Summary

*The text is a review of the book **Muzika za klavir u Bosni i Hercegovini 1945-1992 (Music for Piano in Bosnia and Herzegovina 1945-1992)** by Merima Čaušević, University of Sarajevo Faculty of Education 2016.*

Na zadovoljstvo bosanskohercegovačke muzičke javnosti početkom septembra 2016. godine izašla je knjiga dr. Merime Čaušević pod naslovom *Muzika za klavir u Bosni i Hercegovini 1945–1992*. Izdavač je Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu. Posebnost ovakvog izdanja ogleda se, prije svega, u oblasti i tematici koju obrađuje, inače kod nas vrlo rijetke pojave, ali i istovremenim podizanjem općenitog kulturnog ili, bolje reći, muzikološkog digniteta zajednice u kojoj živimo. Knjiga je rađena prema savremenim tehničkim i metodološkim uzusima. Tako se u okviru 287 stranica, pored teksta raspoređenog u poglavlja, prezentiraju brojni zorni notni primjeri iz klavirske muzičke literature, popis svih djela u vezi sa tematikom, originalni incipiti te indeks imena svih bosanskohercegovačkih kompozitora klavirske muzike i muzikologa koji su pisali o ovoj temi.

¹ Prikaz knjige Merime Čaušević *Muzika za klavir u Bosni i Hercegovini 1945–1992*, Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2016.

² A review of a book *Muzika za klavir u Bosni i Hercegovini 1945-1992 (Music for Piano in Bosnia and Herzegovina 1945-1992)* by Merima Čaušević, University of Sarajevo Faculty of Education 2016.

Knjiga dr. Merime Čaušević predstavlja sveobuhvatnu građu u kojoj se na jednom mjestu upoznajemo sa bosanskohercegovačkim umjetničkim muzičkim stvaralaštvom usmjerenim isključivo za instrument klavir. Kako i sama autorica kaže, knjiga je nastala kao rezultat dugogodišnjeg istraživačko-analitičkog rada na polju klavirske muzike u Bosni i Hercegovini. O ovoj temi se sporadično i fragmentarno pisalo pa i sama autoričina ideja i njen konačni rezultat daju značajan doprinos savremenoj bosanskohercegovačkoj muzikologiji. Njen sadržaj obuhvata najsvjetliji i najpotentniji period u razvoju kompozitorstva u Bosni i Hercegovini.

Činjenica je da se razvojem muzikološke misli posebno u okviru sarajevske Muzičke akademije i njenog Instituta za muzikologiju, tako i podizanjem svijesti kulturne javnosti o važnosti pisanja o umjetničkoj muzici u jednom društvu sve više pojavljuju pisana muzička izdanja. To je izraženo u poratnom periodu, posebno posljednjih desetak godina. Sva ta izdanja imaju naučnu istraživačku pozadinu, tematski su povezana sa historijom muzike u Bosni i Hercegovini, muzičkom teorijom i pedagogijom, muzičkim izvođaštvom i sl. S druge strane, ono što može biti problem jeste sve manji interes mladih da se bave kompozitorsko-stvaralačkim radom. Tako se može desiti da nedostatak jedne vrlo važne karike u lancu umjetničke muzike, a to je kompozitorstvo u Bosni i Hercegovini, prouzrokuje da muzikolozi, kritičari i muzički teoretičari neće imati u budućnosti šta pisati. Svakako je svima poznato da su razlozi uglavnom u vezi sa nebrigom šire društvene zajednice za istinskom kulturom, zatim obrazovnom, moralnom, finansijskom i drugim krizama.

Vratimo se knjizi *Muzika za klavir u Bosni i Hercegovini 1945–1992*. Ona u preglednom metodološkom redoslijedu obuhvata osam glavnih poglavlja: uvod, klavirska djela u Bosni i Hercegovini – grosso modo, analizu klavirskih djela bosanskohercegovačkih kompozitora i kompozitora koji su djelovali u Bosni i Hercegovini, sistematizaciju klavirskih djela, završne riječi te dodatke.

U uvodu autorica predstavlja problem istraživanja, osvrćući se na cilj, zadatke i metode istraživanja. Ističe da su glavni koraci na putu do konačnog teksta bili istraživanje arhivske građe, prikupljanje notnih partitura adekvatnih klavirskih kompozicija, kao i druge sekundarne literature, proučavanje iste, potom sveobuhvatna formalno-sadržajna analiza muzičkog materijala i, na kraju, iznošenje određenih mišljenja, stavova, zaključaka o stilskim karakteristikama kompozitora u njihovim kompozicijama za klavir u Bosni i Hercegovini.

U drugom poglavlju, Klavirska djela, naročito treba istaći namjeru dr. Čaušević da polemizira važne muzikološke diskurse oko decidnih određenja termina: muzika za klavir u Bosni i Hercegovini i bosanskohercegovačka muzika odnosno kompozitori u Bosni i Hercegovini i bosanskohercegovački kompozitori. Na taj način i razvrstava klavirsko stvaralaštvo u tri skupine (kompozicije za solo klavir i klavir s orkestrom) prema: kompozitorima koji su svojim rođenjem i cjelokupnom djelatnošću povezani isključivo sa Bosnom i Hercegovinom, kompozitorima koji nisu rođeni u Bosni i Hercegovini, ali su veći dio života proveli u Bosni i Hercegovini doživjevši umjetničku i pedagošku afirmaciju kroz svoje stvaralaštvo nastalo na bosanskohercegovačkim prostorima i kompozitorima iz drugih sredina koji su sa različitim motivima boravili u kraćem periodu u Bosni i Hercegovini te svojim, prvenstveno pedagoškim, a potom i kompozitorskim radom doprinijeli razvoju bosanskohercegovačke umjetničke i klavirske muzike.

Posebno treba istaći autoričinu odvažnost i umijeće da se uhvati u koštac sa sveobuhvatnom strukturalnom analizom reprezentativnih klavirskih kompozicija, za klavir solo i sa orkestrom (poglavlje III) koje čini glavnu i najvredniju građu ove knjige. Time je pružila uvid u organizaciju različitih elemenata muzičkog izraza – njihovo raščlanjivanje, harmonijsko-formalne odnose, a naročito stilske odlike.

U četvrtom poglavlju, *Sistematizacija klavirskih djela*, urađena je sistematizacija na osnovu formalno-sadržajnih karakteristika pojedinih kompozicija, iz aspekta izvođačko-tehničkih problema, a uz vrlo važno dokumentirano navođenje naslova i autora djela. Autorica knjige nas na početku uvodi i u historijski kontekst ističući dvije etape klavirskog ali, može se reći, i općenito umjetničkog muzičkog stvaralaštva, prvoj od austrougarskog perioda do Drugog svjetskog rata, i drugoj (obrađivanoj) do posljednjeg rata u Bosni i Hercegovini.

Zatim slijedi sistematizacija građe prema stilskim karakteristikama svake analizirane kompozicije. U prilog ovome ide i tvrdnja dr. Merime Čaušević da se upravo kroz sistematizaciju analizirane građe pokazala interna i eksterna stilska heterogenost kod kompozitora klavirske muzike u Bosni i Hercegovini, što producira stilski pluralizam u savremenom periodu bosanskohercegovačke umjetničke i klavirske muzike. Ipak je uočljiva dominacija neoklasicističkog stila komponovanja oslonjenog na klasičke uzuse gradnje muzičke forme i još uvijek tonalitetne harmonije. Tu je važno spomenuti i dominirajući folklorni idiom, ili transpoziciju folklornog materijala u klavirsku muziku, čime su se njeni stvaraoci odredili kao predstavnici nacionalnog smjera u bosanskohercegovačkoj umjetničkoj muzici.

Dr. Merima Čaušević se u knjizi služi savremenom muzičkom terminologijom, a njen stil pisanja je veoma čitak i razumljiv. Naučnost, vrijednost i upotrebljivost ove knjige, prve ovakvog sadržaja u Bosni i Hercegovini, dokazuje i vrlo brojna i odabrana referentna literatura. Svojim izborom od one starije, neprevaziđene do najnovijih rasprava i studija autorica se stavlja u kontekst vrijednog naučnika, tumača i kritičara.

Opravdanost izdavanja knjige *Muzika za klavir u Bosni i Hercegovini 1945–1992*, dr. Merime Čaušević, ogleda se u tome što će se njome obogatiti stručna akademska literatura iz šireg muzikološkog područja, posebno teorije muzike i muzičke pedagogije, a poslužit će i svima onima koji se na bilo koji način dotiču s bosanskohercegovačkom klavirskom muzikom. Njen sadržaj je važan i iz historijskog aspekta jer dokumentirano na naučnim osnovama prati i obrađuje jedno vrijeme i njene stvaraoce iz određene oblasti umjetničke muzike, dajući joj i odlike respektabilne muzikološke monografije.